

RAPLA KANDI
ARENГУKAVA
AASATEKS 2016 - 2020

RAPLA 2012

(muudetud 2014, 2016)

SISUKORD

1.	Sissejuhatav kokkuvõte	3
2.	Ülevaade arengukava koostamisest.....	4
3.	Kandi kirjeldus ja tänane olukord	7
3.1.	Mis on Rapla valla kandidid?	7
3.2.	Ajaloost.....	7
3.3.	Paiknemine.....	9
3.4.	Looduslikud olud.....	10
3.5.	Kultuuriväärtused.....	10
3.6.	Infrastruktuur ja teenused	10
3.7.	Elanikud.....	11
3.8.	Majanduslik olukord ja tööandjad.....	13
3.9.	Kandi elanike koostöö	13
3.10.	Üldisest arengust.....	14
3.11.	Kanti käsitlevad õigusaktid	14
4.	Kandi probleemid ja vajadused.....	15
5.	Kandi väärtused.....	17
6.	Kandi tulevikupilt.....	18
7.	Kandi arengueelistused.....	19
8.	Kandi eesmärgid ja tegevuskava.....	20
9.	Arengukava teostuse jälgimine ja hindamine, arengukava muutmine	26
10.	LISAD	27
	Lisa 1. Rapla valla kantide andmeid.	
	Lisa 2. Protokollid ja osavõtjate nimekirjad.	
	Lisa 3. Teated ja artiklid.	

1. Sissejuhatav kokkuvõte

Rapla Vallavalitsus koostöös seltsinguga Rapla Valla Külade Kogu algatas valla viie kandi arengukavade koostamise projekti. See on vajalik, et valla kandidid saaks paremini väljendada oma vajadusi ja huve valla üldplaneeringus, arengukava ja eelarve koostamisel.

Paljud külad on väiksed, osadel puuduvad oma arenguplaanid, aktiivsed eestvedajad, külavanemad, projektitaotluste kirjutajad, seltsid, seltsingud, kodulehed, kooskäimiskohad, külaüritused ning võimekus koostada oma küla arengukava ning viia ellu projekte ja muid tegevusi. Teatud väiksemate külade puhul ei olegi mõistlik arengut, investeeringuid, üritusi jt tegevusi üksi kavandada, vaid pigem teha koostööd naabrite ja kandi tõmbekeskusega (nii välditakse ka niigi piiratud rahade ebamõistlikku kasutamist). Koostööst sünnivad uued ideed ja võimalused. Seetõttu ongi mõistlik käsitleda külade arengut üksikute külade tasandi kõrval ka lähestikku asuvate külade koostööna ehk piirkondade (kantide) kaupa.

Arengukavad on olulised elukeskkonna kujundamisel, et tagada kandi elujõulisus ja jätkusuutlikkus. Võtmeküsimuseks kandi arengus ja vajalike investeeringute saamisel on kandi elanike koostöö ja kokkulepped. Koos tegutsemiseks on vaja jõuda ühisele arusaamisele sellest, millised on ühised probleemid, huvid ja vajadused. See teadmine võimaldab seada ühised eesmärgid ja valida ühiseid teid selle saavutamiseks. Rapla kandi arengukaval on tähendus, sest ta on selle kandi inimeste omavaheline kokkulepe. Ta kajastab ühist arusaamist kandi tänasest olukorrast ja tulevikust. Kokkulepe arengusuundades on aluseks ühisele tegutsemisele. Toimiv arengukava on märgiks kandi tugevusest ja arengusuutlikkusest.

Kandi arengukava on Rapla valla arengukava üheks alusdokumendiks. See aitab tagada kandile oluliste teemade kajastamist valla otsuste tegemise juures, kandis tehtavate plaanidega kursis olemist ja nende kooskõla valla arengutega.

2011. aasta lõpus moodustati MTÜ Rapla Valla Külade Ühendus, mis koos Rapla Vallavalitsuse juures tegutseva Rapla valla külade esindajate ümarlauaga korraldab arengukava jälgimise ja hindamise ning muudatustepanekute tegemist kandi esindajate poolt.

Seltsingu Rapla Valla Külade Kogu projekti toetab Euroopa Liidu Leader liikumise raames MTÜ Raplamaa Partnerluskogu.

2. Ülevaade arengukava koostamisest

Arengukavade koostamiseks moodustati juhtrühm koosseisus Herkki Olo Rapla Vallavalitsusest, Ülle Rüüson seltsingust Rapla Valla Külade Kogu, Vahur Tarkmees TipTop Konsulendi OÜ-st, kes vestlusringe juhtis ning projekti koordinaator Tatjana Libek, kes räägitu protokollis ja aitas arengukavasid koostada. Juhtrühma esimene töökoosolek toimus 2. mail 2011.a. Arutati läbi töökorraldus, vestlusringide läbiviimise meetodika, arengukavade koostamise protsessi mudel. Määrati vestlusringide toimumise ajad ja kohad, valmistati ette materjal ilmumiseks valla lehes. Peeti esmatahtsaks, et vestlusringides räägitu saaks protokollis kirja pandud – see jääb arengukava alusdokumendiks. Väga vajalikuks peeti kohalike kaasamist, et igas kandis tekiks sidusgrupp, mis esindab erinevaid huvigruppe. Sidusgrupi mõtteks oli ka arengukavades kirjapandu ja kokkulepitu elluviimise jälgimine. Kõigi kantide sidusgrupi liidritest moodustus hiljem liidergrupp, mis suhtleb külade kogu ja vallavalitsusega. Arengukavade valmimiseks ja elluviimiseks on tähtis, et taoline süsteem igas kandis töötaks.

Rapla kandi (Aranküla, Juula, Mahlamäe, Nõmme, Oola, Ridaküla, Sulupere, Tuti, Uusküla, Valtu, Väljataguse, Ülejõe külad) **vestlusring** toimus 1. juunil 2011.a. kl. 18.00 Rapla Kultuurikeskuses.

Teavitustöö oli õnnestunud, seda näitab ka rohke osavõtt vestlusringidest. Lisaks artiklile ja reklaamile valla lehes olid käidavamatesse kohtadesse paigutatud värvilised välireklaamid. Elanikud panid omal initsiatiivil veel lisaks reklaame bussipeatustesse ja vanadele piimapukkidele. Kuid oli ka külasid, kust ei osalenud vestlusringis ühtki inimest.

Rapla kant – 20 inimest

Aranküla – 0
Juula – 0
Mahlamäe – 8
Nõmme – 4
Oola – 3
Ridaküla – 1
Sulupere – 0
Tuti – 0
Uusküla – 4
Valtu – 1
Väljataguse – 0
Ülejõe – 0

Vestlusringidest võtsid osa ka Herkki Olo Rapla Vallavalitsusest, Ülle Rüüson Rapla Valla Külade Kogust. Vestlusringi juhtis Vahur Tarkmees TipTop Konsulendi OÜ-st ja protokollis Tatjana Libek. Vestlusringis räägitu sai kokkuleppel osavõtjatega lindistatud. See on vajalik, et ükski mõte ei läheks kaotsi. Protokollis eelnõuga said kõik osavõtjad hiljem tutvuda, teha omapoolseid täiendusi ja parandusi. Seejärel protokoll allkirjastati sidusgrupi liidri Inna Tamme, projektijuhhi Vahur Tarkmehe ja protokollija Tatjana Libeki poolt.

Vestlusringidest olid inimesed varmad välja tooma oma kandi positiivseid ja negatiivseid külgi. Kõlama jäi ühine mõte, et oma kodukohast hoolitakse. Tahetakse, et see paik näeks hea välja, et elu oleks turvaline. Tunti heameelt, et elanikkond on kaasatud otsustusprotsessi, et tahetakse teada nende arvamust ja sellega arvestatakse. Räägiti üle, et Rapla kandis on olemas arengukavad Valtu külal (2008 – 2013) ja Uusküla on arengukava valmimisel. Arengukavades analüüsitakse

hetkeolukorda, on olemas visioon, millisena tahetakse näha elu oma külas. Millised on küla vajadused ja sellest lähtuvad eesmärgid ja nende elluviimiseks vajalikud tegevuskavad. Nähakse erinevate huvigruppide vajadusi (lapsed, noored, tööeline elanikkond, eakad jne.).

- 1) Vestlusringi tulemusena võib välja tuua, mida peetakse oluliseks, et elu maal oleks võimalik:
- 2) heas korras infrastruktuur (teed ja tänavad, mobiil- ja internetiühendus, elekter, tänavavalgustus), kaasaegsed vee- ja kanalisatsioonitrassid
- 3) inim- ja loodussõbralik ning turvaline elukeskkond (üldine heakord, puhastatud veekogud ja nende ümbrus, laste mänguväljakud, bussiootepaviljonid, viidad, teadetetahvlid)
- 4) ühtne kogukond, külaelanike aktiivne osavõtt külaelust, kooskäimiskohtade olemasolu, ühiste ürituste korraldamise traditsioonid, aktiivsem koostöö elanike, valla, ettevõtjate ja MTÜ vahel
- 5) noortele vabaaja veetmise võimaluste loomine (spordibaasid, -inventar, ringijuhid)
- 6) võimaluste loomine kogu elanikkonnale aktiivseks haridus-, kultuuri- ja spordieluks, kultuuritöötaja olemasolu, kes kõike kohapeal koordineeriks.

Tõsiseks probleemiks on „koleehitised“ ja muud lagunevad hooned (Valtu küla). Need on enamasti eraomanduses, seetõttu kohalikul kogukonnal omal mõjutusvahendid puuduvad. Siin oodatakse otsest abi kohalikult omavalitsuselt.

On vaja tegevusi, mis kogukonda liidaks.

Vajalikuks peetakse kergliiklusteede olemasolu, mis võimaldaks ohutut liiklemist Rapla suunal nii jalgsi kui jalgrattaga kui lapsevankriga.

Vestlusringi käigus valiti kandi sidusrühm koosseisus:

Inna Tamm - liider
Aivi Meister
Maiu Kalmus
Andres Romulus
Madis Oja

2012. aastal kantide tegevuse koordineerimiseks kokku lepitud sidusrühmad ei ole järgnevatel aastatel päris soovitud kujul toimunud, osad inimesed nendest ei ka ela enam selles piirkonnas. Reaalselt koordineerivad, korraldavad ja vahendavad kandis infot teatud külavanemad jt aktiivsemad inimesed. Neile on abiks katuseorganisatsioon Rapla Valla Külade Ühendus ning vallavalitsuse juures regulaarselt koos käiv külade esindajate ümarlaud. Sidusrühma esindajate muutmist siiski arengukavas kokku ei pea leppima, seda saab teha kandi esindajate poolt arengukava väliselt.

Kandi vestlusringi eesmärgiks oli välja selgitada elukeskkonna puudujäägid ja elanikkonna elulised vajadused, millised neist on ühised ja millised on erinevatel huvigruppidel. Need on aluseks kandi arengukava koostamisel.

Juhtrühm kogunes uuesti 14. septembril 2011. a., et teha vahekokkuvõtte ja otsustas 29. oktoobril kokku kutsuda kõigi kantide esindajad (sidusrühma liikmed, külavanemad ja kõik aktiivsed inimesed) ühiseks seminariks. **Arenguseminari** töö toimus rühmades, seda viis läbi projektijuht Vahur Tarkmees TipTop Konsulendi OÜ-st ja protokollis Tatjana Libek. Seminarist võtsid osa Alar Mutli ja Herkki Olo Rapla Vallavalitsusest, Ülle Rüüson Rapla Valla Külade Kogust.

Päeva esimese poole teemaks oli kandi tulevikupildi ja põhiväärtuste sõnastamine. Iga kant tegi sellest lühitutvustuse. Päeva teise poole tööteemaks oli arengueelistused ja eesmärgid ja arengukavade elluviimise korraldus. Ka sellest esitas iga kant lühitutvustuse.

Rapla kandist osales seminaril 5 inimest.

Seminaril esitatu sai kokkuleppel osavõtjatega lindistatud. Selle põhjal koostas Tatjana Libek

protokolli, millega kõik osavõtjad said hiljem tutvuda. Vestlusringis ja arenguseminaril räägitud koos olukorra analüüsiga olid antud arengukava koostamise aluseks.

24. jaanuaril 2012 kogunesid hiljuti loodud MTÜ Rapla Valla Külade Ühendus juhatus ja kantide sidusrühmade liidrid. Peamiseks teemaks oli arengukavade elluviimise juhtimisprotsessi väljatöötamine, külavanemate ja vallavalitsuse roll plaanide elluviimisel. Kohapealseks toeks on MTÜ, kuid külaelu edendada saab ainult koostöös vallavalitsuse ja volikoguga.

Valminud arengukava eelnõu avalikustati tutvumiseks ja ettepanekute tegemiseks 2012. aasta märtsis koos teiste kantide arengukavadega Rapla valla kodulehel www.rapla.ee. Avalikustamisest teavitati Rapla Teatajas, Rapla valla kodulehel ja valla Facebooki lehel. Märtsis tutvustati arengukava vallavolikogu komisjonides ja volikogus. Arengukava ettepanekud arutati kandi sidusgrupi ja Rapla Valla Külade Ühenduse juhatuse poolt läbi. **Arengukava kinnitati MTÜ Rapla Valla Külade Ühenduse juhatuse esimehe Tiit Tammsaare, seltsingu Rapla Valla Külade Kogu juhi Ülle Rүүsoni, sidusgrupi liidri Inna Tamme ja projektijuhi Vahur Tarkmehe poolt Raplas 24.04.2012.**

2014. ja 2016. aastal vaadati arengukava kandi esindajate, Rapla Vallavalitsuse ja Vallavolikogu poolt üle ning korrigeeriti. 25. mail 2016 Turvaline Kodukant raames toimunud vestlusringis Valtus osales 38 inimest.

3. Kandi kirjeldus ja tänane olukord

3.1. Mis on Rapla valla kandid?

Rapla vald jaguneb 42 asulaks: Rapla linn, Alu, Hagudi ja Kuusiku alevikud ning 38 küla. Rapla, Alu, Hagudi, Kodila ja Kuusiku on Rapla valla suurimad keskused, mis on ühtlasi ümbritseva tagamaa suhtes teenuste tarbimise ja töölkäimise kohad ehk tõmbekeskused. Viimane tähendab, et nendes keskustes saavad ümbruskaudsete külade elanikud erinevaid teenuseid. Antud piiridest lähtuvad suures osas ka üldhariduskoolide põhikooli osa, lasteaedade ja raamatukogude teeninduspiirkonnad.

Suurimaks äri- ja avaliku sektori teenuste pakkujaks on Rapla linn, kus erinevatel põhjustel käivad kõigi valla piirkondade elanikud. Alu asub Raplast ca 4 km, Kuusiku 6 km, Hagudi 9 km ja Kodila 12 km kaugusel.

Nimetatud viis keskust koos ümbritsevate küladega on käsitletavad ka kantidena (elanike ühtsustundel ja piirkondlikul samastumisel põhinevad väiksemad piirkonnad). Rapla kanti (piirkonda) kuulub 13, Kodila 12, Hagudi 10, Alu 4 ning Kuusiku piirkonda 3 asulat. Kantide piirid on ajalooliselt kujunenud erinevatel ajaloolistel etappidel ning on mõnevõrra tinglikud, s.t. teatud küladel on seoseid mitme keskusega. Näiteks Alu, Hagudi, Kodila ja Kuusiku lasteaedade teeninduspiirkonnad kattuvad Alu, Hagudi, Kodila ja Kuusiku kantide piiridega. Erandiks on Aranküla, Nõmme ja Oola külad, mida on seni käsitletud Rapla kandi all, kuid mis kuuluvad Hagudi lasteaia teeninduspiirkonda. Rapla kandi külad on jaotatud mitme Rapla lasteaia teeninduspiirkonna vahel.

Kandid on kokku lepitud ja määratletud nii Rapla valla arengukavas kui Rapla maakonnaplaneeringu teemaplaneeringus Maakonna sotsiaalne infrastruktuur 2008-2015. *Rapla kandi arengukavas Rapla linna põhjalikumalt ei käsitleta.*

3.2. Ajaloost

Valtu küla (varem asundus) kohta on esmateade 1241 (Kotoaasen), mõisa kohta 1412 (Koettes). Praegune küla nimi on antud Waldau mõisa järgi. Valtu oli Rapla riigimajandi keskasula. Nn. Öökulliküla (maantee ja raudtee vahel) planeeringut ja teostust loeti Nõukogude ajal ökoloogilise maa-asula musternäiteks. Sealne suhteliselt väikeste elamute paigutus on vabakujuline, ära kasutades metsavälusid ja hõredamaid kohti. Olemasolevat taimestikku püüti maksimaalselt säilitada, vaid majaanlustelt langetati puid. Maja ümbruses tugevdati rohukamarat, ent valdavaks jäi looduslik metsakooslus. Teede ja trasside paigaldamine toimus samal põhimõttel, kõveriti ümber puude-põõsaste. Küla raudteepoolsesse külge rajati viljapuuaiad niisutamiseks väike veehoidla. Tehisjärve põhjast väljalükatu pinnasest kujundati puhkekoht. Rapla riigimajand Valtus spetsialiseerus aiandusele: kasvatati puu- ja köögivilja ning lilli. Majandi eellane oli Mitsurini nimeline puukool, mis loodi 1952. aastal Koppelmaa puukooli Rapla osakonna baasil; Mitsurini nim. sovhoosiks nimetati ta aastal 1960. Majandi territooriumil paiknes 8 küla: Alu-Metsküla, Kalevi, Libadu, Ridaküla, Sikeldi, Sulupere, Uusküla ja Valtu.

Uusküla (esmateade 1409, Usekulle) tekkis Alu küla mõisastamisel ümberpaigutatud taludest. Rapla

vana vallamaja hoone valmis 1893. Uusküla hajasamas asustuses on vanasid talusid, põhiosa moodustavad 1980ndatel ehitatud suvilad ja 1990ndatel suvilatest ümberehitatud elumajad. 1990-2000ndatel on ehitatud ka päris uusi eramuid. 1970ndate lõpus ja 1980ndatel hakati Uuskülla Rapla piirkonna suurematele asutustele aianduskooperatiivide krunte välja mõõtma. Ühes kooperatiivis oli ca 20 krunti, krundi lubatud maksimumsuurus 1200 m². Osa kooperatiivi territooriumist jäi üldkasutatavaks pargiks ja osa kruntidest eraldi asuvaks kartulimaaks. Pargi osa jagati ja erastati 1990ndatel pargi ääres asuvate kruntide omanike vahel.

Nõmme küla moodustati 1920-ndate aastate maareformi käigus samanimelise kõrtsi ümbrusesse koondunud kümnekonnast endiste mõisatöölise majapidamisest. Küla eraldati Oola põliskülast, mille saunakülaks Nõmme vähemalt viimase sajandi oli olnud. Ajalooliselt asus Nõmme küla kahe kihelkonna piiril Harjumaal. Kuna küla maade valdajaks oli Maidla mõis, kuulus küla administratiivselt Juuru kihelkonda. Samas olid aga enamus külaelanikke Rapla Maarja-Magdaleena koguduse liikmed, seega kuulus küla kiriklikult Rapla kihelkonda. Valdade moodustamise järel 1816. a kuulus küla järgemööda Maidla mõisavalda (Helda, Oola ja Põlliku küla), Maidla valda (1866-1891) ja Juuru valda (1891-1950). Kui 1950. a seoses Rapla rajooni moodustamisega vallad kaotati, liideti küla Rapla külanõukoguga. 1977.a väikekülade ühendamise tulemusena Nõmme küla liideti Oola külaga, 1997. a külaelanike soovil küla aga taas eraldati Oola külalt. 1929. aastal oli külas 13 majapidamist: Kaasiku, Kadaka, Kuusiku, Lepiku, Liiva, Loigu, Maantee (Maandi), Mäe, Männiku, Nõmme, Pilli, Raba ja Vahi talu. Tänapäevaks on neist alles 12. Rajamisel on 2 uut majapidamist – Vetetalu ja Tammetalu. Nõmme küla Nõmme talust on pärit omaaegne tuntud vandeadvokaat, omavalitsus- ja seltsitegelane, leitnant Paul Martmaa (a-ni 1936 Martinov; 1899-1943).

Nõmme kõrts on märgitud juba 1798.a. L. A. Mellini atlases. Toetudes kirikukirjadele võib kõrtsi esmamainimise aja veel kolm kümnendit varasemasse aega dateerida. Praegune hoone pärineb tõenäoliselt 19. sajandi esimesest poolest. Pikka aega oli hoone kasutusel ka elamuna, 1992.a taastati aga taas kõrtsina. Rahvapärimuse järgi peatunud kirjanik Eduard Vilde, kes käis Mahtra sõja romaani tarvis ainest kogumas, ka Nõmme kõrtsis.

Andmete allikad:

- *Eesti NSV Teaduste Akadeemia Kodu-uurimise komisjon. Eesti NSV Looduskaitse Selts. (1976). Rapla Rajoonis. Tallinn.*
- *Paidla, A. (1991). Raplamaa. Tallinn.*
- *Paidla, A. (2009). Uusküla elu 1409-2009.*
- *Aivi Meistri kogutud andmed.*

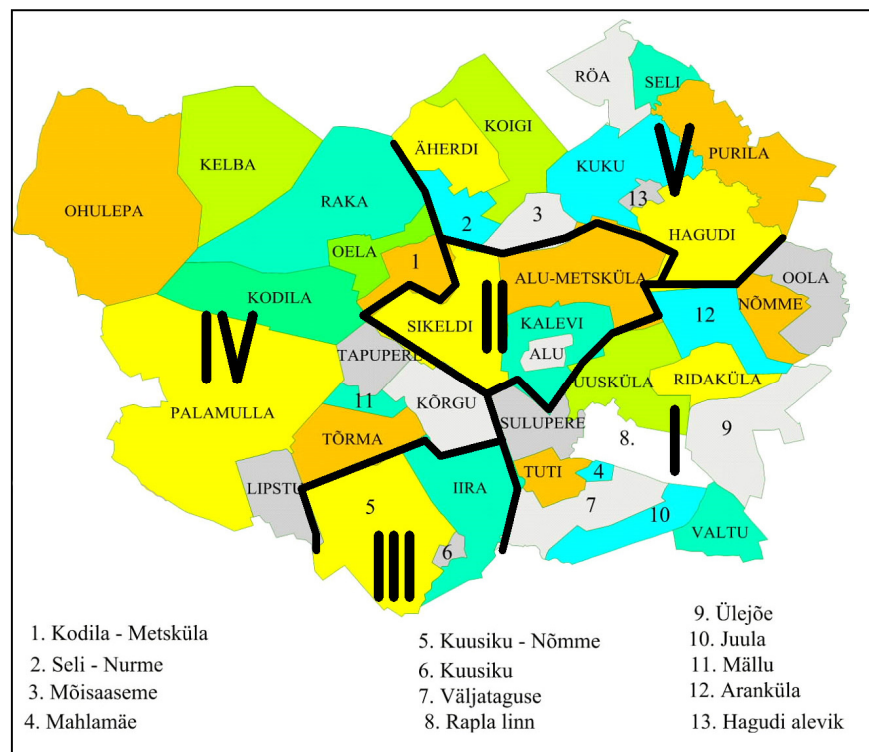
3.3. Paiknemine

Rapla kant asub Põhja- ja Kesk-Eestis Raplamaa ja Rapla valla kaguosas.

Rapla valla ja Rapla kandi asukoht Eestis.

Rapla kant paikneb ümber vallakeskuse Rapla linna. Rapla kandi alla loetakse Uusküla, Aranküla, Ridaküla, Nõmme, Oola, Ülejõe, Valtu, Juula, Väljataguse, Mahlamäe, Tuti ja Sulupere külad. Rapla valla kõige idapoolsem koht asub Oola külas. Rapla kant piirneb Kuusiku, Kodila, Alu ja Hagudi kantidega. Rapla linna tõttu on siin ka oluline teede ristumiskoht. Piirkonda läbivad Tallinn - Rapla - Türi, Rapla - Järvakandi - Kergu, Rapla - Märjamaa jt maanteed.

Rapla valla kandidid ja asulad.

I – Rapla, II - Alu, III – Kuusiku, IV – Kodila, V – Hagudi kant.

3.4. Looduslikud olud

Rapla kant asub Harju lavamaa lõunaosas. Maastikku iseloomustavad tihe- ja hajaasustuse ümber paiknevad põllu- ja metsaalad. Väärtuslikud (hea viljakusega) põllumaad asuvad Rapla linnast põhja- ja lõunapool. Piirkonda läbivad Vigala ja Keila jõed. Kandi piires asuvad kaitsealadest Ridaküla hoiuala ning Valtu põlispuud koos alleega, Toomari leinakask, Tõnusaare tamm. Kandi lääneosa asub kaitsmata põhjaveega aladel. Ülejõe külas kaevandatakse kruusa ja liiva.

3.5. Kultuuriväärtused

Rapla kandis on mitmeid kultuurimälestisi (riikliku kaitse all) ning pärandkultuuriobjekte (nt vanad talu- jt hoonete asukohad jms). Need objektid on esitatud valla üldplaneeringus.

Rapla valla üldplaneeringu järgi on:

- väärtuslikud maastikud Aranküla küla lähiümbrus, Juuru – Rapla riigimaantee ja selle lähiümbrus, Keila ja Vigala jõgede lähiümbrused;
- miljööväärtuslikud külakeskused Aranküla küla, Tuti külas asuv Krantsi kõrtsi ümbrus, Nõmme külas asuv Nõmme kõrtsi kompleks ja sellega piirnev ala;
- miljööväärtuslik mõisasüda Valtu mõis.

Uuskülaga on olnud seotud hulgaliselt tuntud inimesi, s.h.: peaminister Otto Tief (sünnikoht), helilooja Johannes Kappel (sünnikoht), kunstnik Kaarel Liimandi (sünnikoht), näitleja Enn Kraam (elukoht). Nimetatutele on paigaldatud ka mälestuskivid.

3.6. Infrastruktuur ja teenused

Piirkonda läbivad Tallinn - Rapla – Türi, Rapla – Järvakandi – Kergu, Rapla – Märjamaa, Rapla – Varbola, Juuru – Rapla, Ülejõe - Ridaküla, Rapla – Aranküla, Rapla ümbersõit, Aranküla - Juuru maanteed. 2016. aastal rekonstrueeriti Rapla – Varbola ja Ülejõe – Ridaküla maanteed. Mitmed väiksemad teed on kruusakattega. Tulevikus on riigi poolt kavas ehitada Rapla ümbersõidutee puuduv lõik Rapla - Järvakandi maanteest Tallinn - Rapla – Türi maanteeni ning veel kaugemas tulevikus Tallinn – Rapla - Türi maantee uus neljarealine lõik Kohila valla piirist kuni Rapla – Varbola teega ristumiseni.

Raplas asub raudteejaam, kus peatuvad Tallinn – Pärnu/Viljandi rongid. 2016. aastal on Rapla raudteejaamas plaanis raudteejaama piirkonna ehitustööd: Rapla Jaama tänava rekonstrueerimine (koos sadevetesüsteemidega), kergliiklustee ja jalgteed rajamine, autode ja busside parkimisvõimaluste korrastamine ja laiendamine, jalgrattaparkla, bussipaviljoni ja välisvalgustuse rajamine ning valvekaamerate paigaldamine.

Riigi poolt planeeritakse Rail Baltic kiirraudtee rajamist aastaks 2025. Kavandatav trass läbib Rõa küla ning Hagudi ja Alu alevikest ning Rapla linnast lääne poolseid alasid. Planeerimise ja projekteerimisega tuleb leida kohalikke elanikke võimalikult vähe häirivad lahendused. Samas kaasnevad Rail Balticuga piirkonnale ka võimalused: Rapla linna lähistele planeeritakse

perspektiivne reisijate peatus, rongide hooldusdepoo ning kaubarongidest lähtuvad logistika- ja ettevõtlusalad, millega tekivad eeldused uute töökohtade loomiseks.

Ülejõe külas tegutseb Rapla valla jäätmejaam. Valtu ja Uusküla külades asuvad ühisvee- ja kanalisatsioonitrassid. Mobiilsidemastid paiknevad Raplas. Kiiresti arenevad internetitehnoloogiad pakuvad uusi lahendusi, kuid igale soovijale ei pruugi internet koju lähiaastatel veel jõuda (vähemalt mõistliku tasu eest).

Rapla ümbruse külad saavad põhiosa oma teenustest lähedal paiknevast maakonna- ja vallakeskusest Raplast. Siin asuvad vallavalitsus, maavalitsus, bussijaam, raudteejaam, riigiasutuste esindused, lasteaiad, erilasteaed, gümnaasiumid, õpilaskodu, muusikakool, huvikool, kultuurikeskus, keskraamatukogu, laululava, spordihooned, terviserada, noortekeskus, hooldekeskus, päevakeskus, haigla, kiirabi, perearstid, eriarstid, hambaarstid, kirik ja kogudused, kalmistu, kauplused, pangakontorid, sularahaautomaadid, postkontor, turg, tanklad, autoteenindused, söögikohad, ööklubi, politsei, päästeamet jt teenused. Lisaks asuvad söögi- ja majutuskohad Tuti, Nõmme ja Valtu külades.

Valtu Öökulli paisjärv on praegu Rapla valla olulisimaks puhke- ja ujumiskohaks. 2015. a puhastati ja korrastati paisjärv kohalike elanike eestvedamisel, korrastamist toetas ka vallavalitsus. Planeeringutega on ette nähtud võimalus rajada puhkeala ka Ülejõe külla (kasutusest väljajäävate Tiitsu karjäärde alale). Kooskämiskoht/külaplats ja spordiplats on kavandatud Uusküla külla.

Bussitranspordi kasutamise võimalus Raplaga erineb külade lõikes. Vaatamata Rapla lähedusele sõltutakse palju autotranspordist. Planeeritud on kergliiklusteed kõigi olulisemate Raplast väljuvate teede äärde ning mitu jalgrattamarsruuti. 2016. aastal on rajamisel Rapla – Alu kergliiklustee. Kavandatud on Ridaküla – Nõmme küla ning Rapla – Virtsu raudteetammi matkarajad.

3.7. Elanikud

Elanike arvult on Rapla kant nii koos Rapla linnaga kui ka ilma Raplata valla suurim kant. Rapla kandi suurimad keskused maakonna- ja vallakeskuse Rapla linna (5389 inimest) kõrval on valla suuruselt kolmas asula Uusküla (384), Valtu (230), Sulupere (159) ja Ülejõe (99) külad. Elanike arv on Raplat ümbritsevates külades tervikuna kokku alates 1990ndate keskpaigast kasvanud, Rapla linnas on samal perioodil kahanenud. Tõenäoliselt on suur osa sellest põhjustatud Rapla elanike kolimisest linnalähedastesse küladesse (eramajadesse). Uusküla küla suure elanike arvu kasvu põhjuseks on endise suvilatepiirkonna muutumine elamupiirkonnaks. Ajavahemikul 2005-2016 on Rapla vallas enim kasvanud registreeritud elanike arv just Rapla ümbruse külades: Uusküla (93 võrra), Sulupere (71 võrra), Mahlamäe (50 võrra) ja Tuti (30 võrra). 2013-2015 sündis kandis igal aastal keskmiselt 12,7 last, siia elama registreeriti keskmiselt 26,3 ja siit mujale elama 40 inimest aastas. Rapla linnas olid need arvud vastavalt 53,7, 177 ja 215.

Rapla kandi elanike arvu muutus.

Asula / aasta	1970	1979	1989	1994	2005	2011	2016
ARANKÜLA	46	24	17	25	27	18	29
JUULA					45	55	58
LIBADU	159	145	105	106			
MAHLAMÄE					22	52	72
NÕMME					30	27	20
OOLA	65	59	55	59	31	26	28
RIDAKÜLA	156	138	193	136	29	36	24
SULUPERE	212	108	104	95	88	123	159
TUTI					39	47	69
UUSKÜLA	177	97	71	79	291	375	384
VALTU	142	228	212	222	234	235	230
VÄLJATAGUSE					95	79	95
ÜLEJÕE					102	111	99
Rapla kant KOKKU	957	799	757	722	1033	1184	1258
RAPLA	4299	5599	6271	6342	5773	5599	5244
Rapla kant Raplaga KOKKU	5256	6398	7028	7064	6806	6783	6511

Rapla kandi elanike arv ja vanuserühmad (seisuga 01.01.2016, Rahvastikuregistri andmed).

kant / asula	Elanike arv	Osatähtsus valla elanikest (%)	Meeste arv	Naiste arv	Naiste osa-tähtsus (%)	Eelkooliealiste (0-6a) arv	7-15-aastaste arv	16-64-aastaste arv	65 ja vanemate arv	Eelkooliealiste (0-6a) osatähtsus (%)	7-15a osatähtsus (%)	16-64a osa-tähtsus (%)	65 ja vanemate osa-tähtsus (%)
ARANKÜLA	29	0,3	13	16	55,2	8	2	16	3	27,6	6,9	55,2	10,3
JUULA	58	0,6	33	25	43,1	6	5	42	5	10,3	8,6	72,4	8,6
MAHLAMÄE	72	0,8	33	39	54,2	7	17	39	9	9,7	23,6	54,2	12,5
NÕMME	20	0,2	11	9	45,0	1	0	13	6	5,0	0,0	65,0	30,0
OOLA	28	0,3	17	11	39,3	0	2	21	5	0,0	7,1	75,0	17,9
RIDAKÜLA	24	0,3	16	8	33,3	1	1	14	8	4,2	4,2	58,3	33,3
SULUPERE	159	1,7	76	83	52,2	15	26	105	13	9,4	16,4	66,0	8,2
TUTI	69	0,7	36	33	47,8	9	4	43	13	13,0	5,8	62,3	18,8
UUSKÜLA	384	4,1	204	180	46,9	23	45	256	60	6,0	11,7	66,7	15,6
VALTU	230	2,5	111	119	51,7	15	20	156	39	6,5	8,7	67,8	17,0
VÄLJATAGUSE	95	1,0	51	44	46,3	11	10	63	11	11,6	10,5	66,3	11,6
ÜLEJÕE	99	1,1	50	49	49,5	5	8	66	20	5,1	8,1	66,7	20,2
Rapla kant Raplata	1267	13,6	651	616	48,6	101	140	834	192	8,0	11,0	65,8	15,2
RAPLA	5244	56,4	2350	2894	55,2	434	532	3245	1033	8,3	10,1	61,9	19,7
Rapla kant Raplaga	6511	70,0	3001	3510	53,9	535	672	4079	1225	8,2	10,3	62,6	18,8
RAPLA VALD KOKKU	9296	100	4374	4849	52,2	757	943	5828	1695	8,1	10,1	62,7	18,2

Rahvastiku koosseis Rapla kandis (Rahvastikuregistri andmetel):

- Naiste ja meeste arv on Raplat ümbritsevates küldes kokku üsna võrdne, Rapla linnas seevastu on naisi meestest märgatavalt rohkem (naiste osatähtsus vastavalt 48,6% ja 55,2%, kogu Rapla vallas 52,2%). Naiste osatähtsus on aastatel 2005-2016 Raplat ümbritsevates küldes vähenenud, kuid Raplas kasvanud.

- Eelkooliealiste (0-6-aastaste) osatähtsus elanikest on Raplat ümbritsevates külates kokku 8% ja Raplas 8,3 (kogu vallas 8,1%). Eelkooliealiste arv on aastatel 2005-2016 kasvanud, vastavalt 42 ja 53 lapse võrra.
- Alg- ja põhikooliealiste (7-15-aastaste) osatähtsus elanikest on Raplat ümbritsevates külates kokku 11% ja Raplas 10,1% (kogu vallas 9,3%). 7-15-aastaste noorte arv on aastatel 2005-2016 Raplat ümbritsevates külates kasvanud 13, kuid Raplas vähenenud 150 võrra.
- Tööealiste (16-64-aastaste) osatähtsus elanikest on Raplat ümbritsevates külates kokku 65,8% ja Raplas 15,2% (kogu vallas 62,7%). 16-64-aastaste arv on aastatel 2005-2016 Raplat ümbritsevates külates kasvanud 138, kuid Raplas kahanenud 579 võrra.
- 65-aastaste ja vanemate osatähtsus elanikest on Raplat ümbritsevates külates kokku 15,2% ja Raplas 19,7% (kogu vallas 18,2%). Üheski valla kandis ei ole elama registreeritud eakate osatähtsus rahvastikust nii suur kui Rapla linnas. Rapla kandis ja linnas on 65-aastaste ja vanemate arv ja osatähtsus aastatel 2005-2016 kasvanud.

Seniste suundumuste jätkudes võib järgnevatel aastatel Raplat ümbritseva kandi rahvastik kasvada, tõenäoliselt eeskätt Rapla linna vahetult ümbritsevates külates. Rapla linnas on pigem tõenäoline elanike arvu kahanemine. Rapla linna suuremateks probleemideks on rahvastiku vähenemine ja vananemine ning suur naiste osatähtsus. Antud üldistused kehtivad kandi kui terviku kohta, erinevates külates on rahvastiku arengud üksteisest mõnevõrra erinevad. Kandi rahvastiku täpsem ülevaade ja võrdlus teiste kantidega on toodud arengukava lisades.

Märkus. Rahvastikuregistri andmed näitavad vastavale aadressile sissekirjutatud elanikke, mistõttu see ei näita iga kord inimeste tegelikku elukohta. Tegelik elukohta andmeid on võimalik kasutada 2011. aasta rahva- ja eluruumide loenduse kohta.

3.8. Majanduslik olukord ja tööandjad

Rapla kant on mitmekesise ettevõtlusega piirkond. Rapla kandis on koos Raplaga registreeritud 743 ettevõtet ja FIEt. Rapla kandis Rapla linna arvestamata on 110 ettevõtet ja FIEt, neist 29 Uusküla ja 22 Valtu külas. Võib eeldada, et neist mingi osa reaalset ei tegutse ning mingi osa ei tegutse kohapeal. Siiski ei suuda olemasolevad ettevõtted tagada töökohti kõigile elanikele. Suur osa elanikest käib tööl Raplas, kuid osa ka ca 50 km kaugusel Tallinna piirkonnas.

3.9. Kandi elanike koostöö

Rapla kandis koos Rapla linnaga on registreeritud 192 mittetulundusühingut ja 6 sihtasutust. Neist suure osa moodustavad korteriühistud ning osade tegevus on suunatud laiemale piirkonnale või mõnele teisele piirkonnale. Rapla kandis Rapla linna arvestamata on 26 mittetulundusühingut. Erinevates külates leidub mitmeid aktiivseid inimesi ja ühendusi, kes korraldavad sündmusi ja igapäevategemisi eeskätt oma kodukohas või valdkonnas. Külavanemad on valitud Valtu külas – Andres Tozen, Uusküla külas – Armar Paidla, Väljataguse külas – Heiti Vahtra ja Nõmme külas – Aivi Meister. Aktiivseimad küla tegemistele suunatud seltsid on MTÜ Valtu Küla ja MTÜ Uusküla uus elu. Valtu ja Uusküla külas on koostatud oma arengukavad.

3.10. Üldisest arengust

Rapla kandi asukoht maakonna- ja vallakeskuse Rapla linna juures, külade rahvastiku senised positiivsed muutused ning üsna suur huvi elamu- ja ettevõtluspiirkondade arendamise vastu on eeldusteks kandi jätkuval arengule. Kandi ehituslik ja majanduslik areng toimuvad eeskätt ca kahe kilomeetri raadiuses ümber Rapla linna piiri. Raplat ümbritsev „rõngas“ on ka edaspidi peamiselt elamute piirkond, mille elanikud käivad tööl eeskätt Raplas, aga ka Tallinnas ja mujal. Samas nähakse siin piirkonnas tulevikus ette ka mitmeid ettevõtlus- ja puhkealasid.

Kavandatav uus maanteetrass. Liikumisvõimalusi kiirendaks veelgi tulevikus kavandatava neljarealise Tallinn – Rapla maanteetrassi ehitus, samas kuna igalt poolt otse uuele trassile sõita ei saaks, siis osadele elanikele tekitab ligipääs omakorda mõningase ajakulu. Juhul, kui seda olemasolevale maanteele suhteliselt lähedal asuvat uut trassi kunagi ehitama hakatakse, tooks see tõenäoliselt kaasa mõningaid muutusi – ümber paiknevad müra, saaste, aga ka teatud teenused ja töökohad. Eeldatavasti meelitaks uus maantee piirkonda uusi elanikke ja ettevõtjaid, kuid valmistaks probleeme ka osadele kohalikele majapidamistele.

Kavandatav Rail Baltic raudteetrass. Praegu planeeritakse uue võimaliku kiirraudtee trassi, hinnatakse alternatiivide keskkonnamõjusid ja pakutakse välja leevendavaid meetmeid. Juhul, kui raudteed ehitama hakatakse, tooks see tõenäoliselt kaasa probleeme kohalikele elu- ja looduskeskkonnale, nagu müra ja liikumine teisele poole aiaga piiratud raudteed. Trass hakkaks kulgema üle erinevate kinnistute, mille rahaline väärtus küll trassiehitajate poolt kompenseeritakse, kuid kompensatsioonide tingimused ei ole praeguseks selged ning kodu väärtust ei saa tihtipeale mõõta ainult rahas. Seetõttu tuleb planeerimisel ja keskkonnamõtjude hindamisel arvestada maksimaalselt inimeste elukeskkonda, liikumisvõimalusi, võimalikke müra- jm probleeme ning planeerida võimalikult täpselt raudteetrassi rajamisest tulenevad elukeskkonna halvendamist leevendavad meetmed ning määrata selgelt ja seadusandliku jõuga kohustused need meetmed trassi rajajate poolt ka ellu rakendada. Vastavad seisukohad on vallavalitsuse poolt planeerijatele esitatud. Teiselt poolt võiks Rail Baltic anda Rapla kandile ja kogu vallale ka võimalusi. Seetõttu on trassi planeerijatele esitatud järgnevad seisukohad, millega praeguseks on suures osas ka arvestatud:

- Kavandada Rapla linna lähiste võimalik reisirongide peatuse asukoht. Juhul kui Raplas ei hakka tulevikus peatuma kiirrongid, siis luua võimalus siin aeglasemate rahvusvaheliste või riigisiseste rongide peatumiseks, mida on võimalik ühildada ka teiste transpordiliikidega (mis parandaks ühistranspordi olukorda).
- Planeerida Rapla linna lähiste võimalik kaubarongide peatuskoht, kus tulevikus saaks tekkida raudteega seotud kaubaladude-, tööstus- jm ettevõtlus.
- Kavandada Rapla linna lähiste võimalik rongide hooldus- ja teeninduskoht (et kohapeal tekiks juurde töökohti).

3.11. Kanti käsitlevad õigusaktid

Kandi elanike, maaomanike, ettevõtjate ja teiste siin tegutsejate jaoks kehtivad Eesti Vabariigi ning Rapla valla õigusaktid. Eesti õigusaktid on kättesaadavad veebiaadressil www.riigiteataja.ee, Rapla valla omad www.rapla.ee.

Rapla valla kõige olulisemateks arengudokumentideks on Rapla valla arengukava ja Rapla valla üldplaneering, mille abil kavandatakse ning suunatakse valla arengut kokkulepitud suunas. Üldplaneeringus on muuhulgas kirjas maade kasutamise ja ehitamise reeglid. Ülevaade elanike tervisenäitajatest jm olukorrast ning olulised plaanid kantide ja külade jaoks on kirjas ka Rapla valla

terviseprofiilis. Tähtsad on ka valdkondlikud (temaatilised) arengukavad, koolide, lasteaedade jt vallavalitsuse hallatavate asutuste arengukavad, kantide ja külade/alevike arengukavad. Kõigi nimetatud valla arengudokumentide koostamisel ja ülevaatamisel tuleb jälgida nende omavahelist kooskõla.

Külavanema valimise kord on kirjas Rapla külavanema statuudis. Mittetulundusühingute asutamise jm seonduva kohta on teavet veebiaadressil www.ngo.ee/teabekeskus.

4. Kandi probleemid ja vajadused

*Probleemid ja vajadused mõjutavad kohapealset elukvaliteeti. Probleemide lahendamiseks ja vajaduste rahuldamiseks kavandatakse arengukavas eesmärgid ja tegevused. Siin loetletud probleemid ja vajadused pandi kirja valdavalt vestlusringis ja arenguseminaril ning ei ole esitatud tähtsuse järjekorras. **Kaldkirjas on toodud lahendused, mis on teostatud või teostamisel.***

Oola küla – osad tunnevad sidet Rapla, osad Hagudiga

Nõmme küla – kogukond pooldab traditsioonilist hajaasustust külas, on ühehäälselt Mõmmi detailplaneeringu vastu; ***Mõmmi detailplaneering jäeti seisma, tihedamat asustust ei kavandata***
küla läbiva tee ääres kiviaia renoveerimine
bussiootepaviljoni ehitamine (moodustama ansambli ajaloolise Nõmme kõrtsiga, ei pruugi valla stiiliraamatuga kokku langeda)
teadetetahvli, ühtsete postkastide soetamine

Ridaküla – vajalik kergliiklustee Rapla raudteejaama ülesõidust kuni Aranküla ülesõiduni

Uusküla – suur liikluskoormus, vajadus kergliiklusteede järele
külakeskuse, mänguväljaku puudumine; ***Vald andis külaseltsi kasutusse külaplatsi maa-ala, kuhu seltsi poolt on alustatud külakeskuse rajamist***
viida- ja sildimajandus vajab arendamist
prügimäed kalmistu taga; ***See on likvideeritud***
küla paikneb laiali, nõrk identiteet
Ülejõe tee pikendus siduda terviserajaga (talvine suusarada, kepikõnnirada), tee vajab täidet.

Valtu küla - „koleehitised“ - vajavad omavalitsuse survet ja omanike sekkumist. Vana katlamaja on ohtlik inimestele ja keskkonnale. Miljöövärtusliku mõisasüdame hooned on lagunemas.

- Suvel on probleemiks öösiti lärmavad ja ümbrust risustavad puhkajad
- vajadus tänavavalgustuse renoveerimise ja paigaldamise ning tänavate korrastamise järele (osaliselt erateed);
- liikluse turvalisus maanteel, kihutajad õuealal;
- vaja on rajada uus jalgtee, mis ühendaks küla erinevaid piirkondi.
- haljasalade, sh kergliiklusteede teepeenarde väga halb hooldus (2014)
- Paisjärve hooldus (puhastamine mingi perioodi järel), üks väheseid puhkealasiid Rapla vallas; ***elanike eestvedamisel ja vallavalitsuse toetusel puhastati järve.***

Mahlamäe küla – tuntav linna pealetung, sellest tingitud elukvaliteedi langus

(mõeldakse Mahlamäe küla väga kitsast külateed, mis küla on viimase 10-20 aastaga mitu korda

suurenenud. Vanasti kui küla läbis päevas mõni hobuvanker ja nädalas mõned autod, ei tekitanud sellise kitsa majadest väga lähedalt kulgev tee probleeme. Tänapäevaks on see küla suurenedes muutumas järjest tõsisemaks probleemiks, sest seda ei ole võimalik ka laiemaks teha, nagu juba öeldud, kulgeb see olemasoleval trassil majadest väga lähedal. Lihtsamaks ei tee olukorda ka tänapäevaks "küla läbiv tee", mis võimaldab läbi küla erinevat liiki mootorsõidukitega "kiiruskatseid" teha. Loodetavasti leitakse lahendus teedevõrgustiku näol (mida ka valla üldplaneering mõningaselt ka ette näeb)

halb vee kvaliteet

valgustuse puudumine linna piiril, Lukoili bensiinijaama pime nurk

jalakäijatele teede puudumine Vesiroosi Gümnaasiumi suunal ja Lukoili bensiinijaamast ringteeni

vajalik kiirusepiirang Raikküla suunal

Väljataguse küla – kõvakattega korralik, kuid kitsas ja kurviline tee, mida kasutatakse nii tervisespordi eesmärgil (jooks, rattasõit, kepikõnd, rulluisutamine) kui Raikküla –Türi suunal Rapla läbimist kesklinnaväliselt. Vajalikud kiiruspiirangud. Lisaks halvasti olukorras Väljataguse tänav (maantee 20225 pikendus Rapla linnas), mille kaudu toimub ühendus Rapla linnaga.

Osades küladest (Nõmme, Oola) puuduvad bussiootepaviljonid.

5. Kandi väärtused

Oma väärtuste tundmine ja nende säilimisele kaasaaitamine on kandi eripära jaoks tähtis. Väärtusi nutikalt ja heaperemehelikult kasutades on võimalik kandis elu edendada. (Väärtused ei ole esitatud tähtsuse järjekorras.)

- Rapla kandist algab ja ka lõpeb Rapla linn. Kandi arengu seisukohalt on see väärtuslik ja vajab ärakasutamist. Rapla lähedus võimaldab osa saada seal pakutavatest kultuurilistest jm teenustest. Ühest küljest on Rapla linna lähedus arengut toetav, kuid teisest küljest võivad Rapla linna külje all asuvad külad kaotada oma näo. Küsimus on selles, kuidas säiliks igal külal oma traditsioonid ja kogukond.
- Kogukond peab väärtuseks kandi turvalisust. Kuid on vaja teha tööd, et see säiliks ning iga kandi elanik seda ka tunnetaks. Turvalisuse loob hästi väljaarendatud infrastruktuur.
- Külades on säilinud traditsiooniline hajaasustus. Seda tuleb hoida, kus kogukond on selle prioriteediks seadnud.
- Loodusväärtused: Vigala ja Keila jõgi, Ridaküla hoiuala, Valtu põlispuud koos alleega, looduskaitsealused kivid ja puud.
- Kultuuriväärtused: kaitsealused kultuurimälestised, pärandkultuuriobjektid.
- Väärtuslikud maastikud Aranküla küla lähiümbrus, Juuru – Rapla riigimaantee ja selle lähiümbrus, Keila ja Vigala jõgede lähiümbrused.
- Miljööväärtuslikud külakeskused Aranküla küla, Tuti külas asuv Krantsi kõrtsi ümbrus, Nõmme külas asuv Nõmme kõrtsi kompleks ja sellega piirnev ala. Miljööväärtuslik mõisasüda Valtu mõis.
- Uuskülaga on olnud seotud hulgaliselt tuntud inimesi, s.h.: peaminister Otto Tief (sünnikoht), helilooja Johannes Kappel (sünnikoht), kunstnik Kaarel Liimandi (sünnikoht), näitleja Enn Kraam (elukoht).
- Valtu küla puhke- ja ujumiskoht.

6. Kandi tulevikupilt

Rapla kandi tulevikupilt on tema elanike vaade oma kandi tulevikule. Ühtlasi on ta kõige üldisemaks eesmärgiks ja ka kokkuleppeks. Ta lähtub tegelikust olukorrast ja võimalustest, seades sihi, millisena soovitakse näha oma kanti tulevikus. Visioon ongi selleks jõuks, mis liidab inimesed ühisteks jõupingutuseks.

Raplat ümbritsev külade ring on kvaliteetne kodukant - turvaline, arendatud, aktiivne kogukonna elu. Vaatamata Rapla linna lähedusele on säilinud iga küla identiteet, elujõulisus ja ajaloolised traditsioonid.

7. Kandi arengueelistused

Arengueelistused kirjeldavad neid tegevussuundi, mis on kandis lähiaastatel olulisimad.

Arengueelistused

- Rapla linna kõrval oma eripära säilitamine
- Kergliiklusteed
- Ühistransport

8. Kandi eesmärgid ja tegevuskava

Eesmärgid on vajalikud kandi soovitud tuleviku ehk tulevikupildi saavutamiseks. Eesmärgid on püstitatud kandi probleemidele ja vajadustele lahenduste leidmiseks. Neil on seos ja kooskõla ka valla arengukava ning üldplaneeringuga.

Tegevuskava kirjeldab, kuidas kavatakse kant oma kokkulepitud eesmärgi tegevuste abil saavutada, loetledes üles tegevused, võimalusel nende elluviimise aja ja eestvedaja. Tegevuskava on ka juhiseks ja töödokumendiks kandi elanikele, kui nad asuvad arengukava ellu viima. Tegevuskava näitab muuhulgas kandi elanike jt osaliste valmisolekut oma eesmärgi saavutada. Mitmete tegevuste elluviimise aeg on lahtine ja võib muutuda, kuna rahastamise aeg pole selge või ei ole leitud konkreetset eestvedajat.

ÜLDINE EESMÄRK: Hea elukeskkond, kasvanud ühtsustunne ning suurem osalemine kodukoha elus ja arengus.

EESMÄRK 1. Suurem koostöö külavanemate, külade esindajate, Rapla Vallavalitsuse ja MTÜ Rapla Valla Külade Ühendusega.	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid
Kandi esindajate osalemine MTÜ Rapla Valla Külade Ühenduse töös	X	X	X	X	X		MTÜ Rapla Valla Külade Ühendus	Toimib
Kandi noorte esindajate osalemine valla noortevolikogu töös	X	X	X	X	X			Praegu ei toimi, noori on kutsutud osalema, aga huvilisi ei ole
EESMÄRK 2. Suurem koostöö kandi siseselt külade vahel ja naaberkantidega.	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid
Ühisürituste korraldamine ja osavõtt ühisüritustest	X	X	X	X	X	EAS KOP, Leader	Elanikud	
Talgute korraldamine	X	X	X	X	X	Leader	Külavanemad	Toimib teatud külates
Kantide vaheliste jalgrattamatkade korraldamine ja osalemine								Toimib
EESMÄRK 3. Elanikel on hea ülevaade kandis toimuvatest sündmustest, plaanidest.	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid
Külakoosolekute, arutelude korraldamine arenguplaanide arutamiseks ja tutvustamiseks	X	X	X	X	X		Külavanemad, vallavalitsus	Toimib regulaarne külade esindajate ümarlaud
Infostendide, viitade ja nimesiltide korrastamine, täiendavate vajaduste väljaselgitamine ja paigaldamine	X	X	X	X	X	Leader		Süsteemset tegevust ei ole jõudnud toimuda Uusküla tegi ise.
Kandi tegemiste tutvustamine Rapla	X	X	X	X	X		Külavanemad	

Teatajas, valla veebilehel ja maakonnaportaalis www.raplamaa.ee								
Kandi arengut puudutavate plaanide ja tegevuste teavitamine sidusgrupile, külvanimetele ja elanikele	X	X	X	X	X		Vallavalitsus	<i>Teavitamised külade ümarlauer, külade esindajate meililisti, külvanimete, vallalehe, kodulehe, Facebooki kaudu.</i>
EESMÄRK 4. Taristud on heas korras.	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid
Rapla – Alu kergliiklustee projekteerimine ja väljaehitamine	X					EAS, valla-valitsus, Maanteeamet	Maanteeamet / Vallavalitsus	<i>Tegemisel 2016.</i>
Rapla raudteejaama (Jaama tn) kergliiklustee rajamine	X					KIK, valla-valitsus	Vallavalitsus	<i>Plaanis 2016.</i>
Kergliiklusteede projekteerimine ja väljaehitamine kõigi olulisemate Raplast väljuvate ja linna ümbritsevate teede äärde lähtuvalt valla üldplaneeringust ja maakonna teemaplaneeringust.	X						Maanteeamet / Vallavalitsus	<i>Reaalsetes plaanides on Rapla-Alu ja Rapla raudteejaama kergteed 2016. Teiste suundade väljaehitamise aeg ei ole teada. Ainult valla eelarvest ei suudaks seda teha</i>
Raplas Kastani tänaval valgustatud kergliiklustee rajamine							Vallavalitsus	<i>Väljaehitamise aeg ei ole teada</i>
Mahlamäe küla teede probleemi lahendamine							Vallavalitsus	
Väljataguse küla teede probleemi lahendamine							Vallavalitsus	
Kandi teede korrastamine valla Teehoiukava alusel	X	X	X	X	X		Vallavalitsus	<i>Toimib. Valla teehoiukava vaadatakse volikogu poolt igal aastal üle ja viiakse ellu vastavalt võimalustele</i>
Kiirusepiirangute kehtestamine Nõmme kõrtsi juures ja Raikküla teel							Maanteeamet	<i>Maanteeamet on tee projekteerinud (sh parkimine viiakse Nõmme kõrtsi eest kõrvale). Tee remondi ja liikluslahenduste muudatuste aega ei tea.</i>
Ridaküla – Nõmme küla matkaraja rajamine						Fondid		<i>Lähiaastate tegevuskavas pole, on kirjas valla arengukavas</i>

									<i>täiendavate investeringuvajaduste all</i>
Rapla – Virtsu raudteetammi matkaraja rajamine						Fondid			<i>Lähiaastate tegevuskavas pole, on kirjas valla arengukavas täiendavate investeringuvajaduste all</i>
Tänavavalgustuse rekonstrueerimine ja täiendav rajamine		X	X				Vallavalitsus, Maanteeamet		<i>Iga-aastaselt toimuvad väikesed remondid. Suurem rekonstrueerimine võib tulla plaani 2017-2018, kui on võimalik saada EL toetust</i>
Rapla – Järvakandi kergliiklustee valgustamine							Vallavalitsus, Maanteeamet		<i>Lähiaastate tegevuskavas pole</i>
Koostöö elektri pingeprobleemide lahendamiseks Eesti Energiaga	X	X	X	X	X		Külanem, Vallavalitsus		<i>Toimib, kuid tõenäoliselt on vaja probleemsemad kohad kaardistada</i>
Lagunenud ja kasutusperspektiivita hoonete ja rajatiste („koleehitiste“) kaardistamine ja omanike poole pöördumine, ettekirjutised jm sanktsioonid	X	X	X	X	X	KIK jt	Vallavalitsus		<i>Kaardistamine on tehtud, keskkonnapetsialist tegeleb omanikega. Protsessid on aeganõudvad.</i>
EESMÄRK 5. Kandis on korras looduskeskkond	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja		<i>Elluviimise seis ja plaanid</i>
Valtu puhkeala juures korrarikkujate ohjeldamiseks siltide paigaldamine, suurem koostöö politseiga	X	X	X	X	X				
Valtu puhkeala arendamine ja paisjärve puhastamine						Fondid	MTÜ Valtu Küla, Vallavalitsus		<i>Suurem puhastamine tehtud 2015</i>
Ridaküla puhkeala rajamine (Tiitsu karjääri alale)									<i>Puhkeala detailplaneering on eraomaniku poolt tehtud, kuid väljaarendamise plaanid ei ole selged</i>
EESMÄRK 6. Kandis on tekkinud juurde uusi töökohti	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja		<i>Elluviimise seis ja plaanid</i>
Ettevõtlussõbraliku keskkonna kujundamine	X	X	X	X	X		Vallavalitsus, kohalikud ettevõtjad		<i>See on laiem protsess, mis hõlmab ka laiemalt elukeskkonna korrastamist (sh haridus jne).</i>

									<i>Muuhulgas toimub koostöö kohalike ettevõtjatega, läbirääkimised mujal tegutsevate ettevõtjatega töökohtade loomiseks, planeeritud on ettevõtlusalasid, korrastatakse taristut.</i>
Ettevõtete tegevusvaldkondade ja kvalifitseeritud tööjõu analüüs									<i>Põhjalikumat analüüsi ei ole tehtud</i>
EESMÄRK 7. Küladel on hea ja toimiv ühendus kandi ja valla keskuse Raplaga.	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid	
Probleemide ja vajaduste kogumine ning edastamine Rapla Vallavalitsusele	X	X	X	X	X			<i>2014. aastal küsis vallavalitsus seoses maakonna ühistranspordi hankega probleeme ja vajadusi, mis edastati ühistranspordi korraldavale Rapla Maavalitsusele</i>	
Elanike reaalsete transpordivajaduste analüüs								<i>Põhjalikku analüüsi ei ole jõutud teha</i>	
Läbirääkimised ühistranspordi korraldajate, rahastajate, transpordifirmade vahel	X	X	X	X	X		Vallavalitsus	<i>Läbirääkimised toimuvad, kuid põhikorraldaja on maavalitsus</i>	
Bussiootepaviljonide vajaduse väljaselgitamine ja paviljonide rajamine	X	X	X	X	X			<i>2016-17 on plaanis sada teada vajadused</i>	
EESMÄRK 8. Elanike tervisenäitajad on paranenud.	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid	
Koostöö tervisepäevade läbiviimise osas Vallavalitsuse ja Maavalitsusega	X	X	X	X	X		külavanemad		
Tervisedenduslikes projektides osalemine (ohutuspeävad)	X	X	X	X	X	fondid	külavanemad		
Läbi isiklike eeskujude ja asendustegevuste noorte suunamine eemale alkoholist ja narkootikumidest.	X	X	X	X	X		külavanemad		

EESMÄRK 9. Turvalisus ja elanike turvatunne on hea.	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid
Koostöö turvalisuse parandamiseks politsei, vallavalitsuse, Naabrivalve jt-ga.	X	X	X	X	X		külvanevad	
EESMÄRK 10. Kandis on vaba aja veetmiseks ja kultuuritegevuseks vajalikud tingimused ja aktiivne osavõtt	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid
Uusküla vabaõhu kooskäimiskoha projekteerimine ja rajamine						Leader	MTÜ Uusküla uus elu	
Nõmme kõrtsi juurde vabaõhu kooskäimiskoha ning traditsioonilise külakiige projekteerimine ja rajamine						Leader, KOP		
Traditsiooniliste sündmuste korraldamine	X	X	X	X	X	Fondid	MTÜd	
EESMÄRK 11. Kandis on sportimiseks vajalikud tingimused ja aktiivne sporditegevus	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid
Uusküla mänguväljakute projekteerimine ja rajamine						Leader	MTÜ Uusküla uus elu	
Valtu küla mängu ja spordiväljaku projekteerimine ja rajamine						Leader	MTÜ Valtu Küla	
Traditsiooniliste sündmuste korraldamine								
EESMÄRK 12. Kandis on hariduse omandamiseks vajalikud tingimused	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid
Haridusasutuste säilimine ja areng Raplas lähtuvalt valla hariduse arengukavast ja õppeasutuste arengukavadest							Vallavalitsus	Areng lähtub valla arengukavast, kuid sõltub ka riigi plaanidest. 2018 hakkab tööle Raplas riigigümnaasium
EESMÄRK 13. Väärtuslikud kohad ja huviväärsused on heas korras ning tähistatud	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid
Tähistamist vajavate kohtade väljaselgitamine								
Kohtade juurde viitade, siltide jm paigaldamine						Fondid		
Nõmme küla läbiva kiviaia renoveerimine								
Rapla kalmistu korrastamine ja viidastamine						Fondid	Rapla Maarja Magdaleena Kogudus	

EESMÄRK 14. Kandi kodulugu ja sündmused on säilitatud	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid
Ajalooliste materjalide kogumine ja hoidmine	X	X	X	X	X			
Olulisemate sündmuste jäädvustamine	X	X	X	X	X			
EESMÄRK 15. Olulisemad teenused on säilinud	2016	2017	2018	2019	2020	Võimalik rahastamise allikas	Eestvedaja	Elluviimise seis ja plaanid
Läbirääkimised ja lahenduste otsimine olulisemate teenuste säilitamiseks	X	X	X	X	X		Vallavalitsus	<i>Toimub pidevalt, vastavalt vajadusele</i>

9. Arengukava teostuse jälgimine ja hindamine, arengukava muutmise

Arengukava muutmise ja uuendamise plaan on vajalik, et tagada kandi arengu planeerimise ja juhtimise järjepidevus. Arengukava teostuse jälgimine lähtub seatud tulevikupildist ja eesmärkidest. See on vajalik, et vastata küsimusele: kas meie kandi elu edeneb selles suunas, nagu on kokku lepitud? Jälgimise ja hindamise tulemuste alusel on vajadusel võimalik teha arengukavas muudatusi – täpsustada eesmärke ning kavandada täiendavaid tegevusi.

MTÜ Rapla Valla Külade Ühendus on küladepõhine sidusorganisatsioon, mis ühendab külasid oma esindajate kaudu. Antud MTÜ on tugi kohapeal, vahendades infot, teadmisi ja võimaluste piires ka raha. MTÜ üldkogu valib MTÜ-le teatud aja järgi uue juhtorgani - juhatuse, mis koosneb iga kandi esindajatest. MTÜ koos Rapla valla külade esindajate ümarlauaga korraldab ka kantide arengukavade teostuse jälgimist, hindamist ja muutmist.

Kandi arengukava muudetakse reeglina iga kahe aasta tagant, vajadusel sagedamini. Kandi arengukava *tegevuskava* vaadatakse üle samaaegselt valla arengukavaga. Valla arengukava muudatused kinnitab volikogu reeglina hiljemalt 1. oktoobriks. Kandi arengukava teised osad vaadatakse üldjuhul üle vähemalt kord nelja aasta jooksul, siis hinnatakse põhjalikumalt ka arengukava elluviimist.

Pikema aja (kuid üldjuhul mitte varem, kui iga nelja aasta) tagant on vajalik koostada kandile uus arengukava. Võimalusel on mõistlik koostada uus arengukava valla teiste kantide arengukavadega koos. Arengukava koostamiseks on vajalik läbi viia avalikult välja kuulutatud koosolekud.

Enne uue arengukava kinnitamist ning kinnitatud arengukavasse muudatuste tegemist tutvustatakse arengukava ja muudatusi lisaks kandi elanikele jt huvilistele ka vallavalitsuses ja vallavolikogus. Uue arengukava ja varem kinnitatud arengukava muudatused *kiidab heaks* kandi esinduse ettepanekute põhjal *MTÜ Rapla Valla Külade Ühendus koos Rapla valla külade esindajate ümarlauaga*. Uue arengukava ja varem kinnitatud arengukava muudatused *kinnitab Rapla Vallavolikogu* valla arengukava lisana.

Kinnitame:

	24.04.2012
Tiit Tammsaar	Ülle Rüüson
MTÜ Rapla Valla Külade Ühendus juhatuse esimees	Seltsingu Rapla Valla Külade Kogu juht

..... 24.04.2012
 Inna Tamm
 Sidusgrupi liider

..... 24.04.2012
 Vahur Tarkmees
 Projektijuht TipTop Konsulendi OÜ

10. LISAD